

master the reading skills of children with special needs (speech disorders) at the lessons. Peculiarities of psycho-linguistic components functioning, which provide full acquirement of mentioned receptive activity, are considered. The tasks in the textbook are systematized due to definite thematic units and directed to various speech activity components development. The scaffolding principle of general lexical and special correctional material selection is used. The versions of texts for reading are adapted according to needs of children with speech pathology. The textbook is saturated with propaedeutical special remedial exercises aimed at improving not only speech but also psychological components that promote reading skills.

Actually the psycho-linguistic approach to the problem is represented as a table and additional explanations.

Key words: dyslexia; reading; reception activity; mechanism of reading as a process; reading structure psychological components.

УДК 37(477)19

РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОГО ПІДРОЗДІЛУ В ІНСТИТУТІ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ В ЗМІСТІ ПІДРУЧНИКА ДЛЯ КЕРІВНИКА

Г. М. Калініна,

аспірантка Інституту педагогіки НАПН України

У статті розглянуто ретроспективу розвитку управлінського підрозділу в органіграмі Інституту педагогіки, наведено напрями дослідної діяльності, проблематику, наукові задачі та практичні результати, представлено кадровий склад у персоналіях управлінських підрозділів. Проаналізовано здобуток і внесок учених і наукових колективів у розвиток школознавства та теорії внутрішньошкільного управління залежно від управлінської парадигми та завдань системи освіти в Україні.

Ключові слова: наукова задача; напрями дослідження; управлінська проблематика; школознавство; науковці; внутрішньошкільне управління.

Постановка проблеми. Наука управління, як і будь-яка галузь наукового знання, не може розвиватися без критичного осмислення й аналізу розвитку управлінської думки, наукових шкіл менеджменту та накопиченої системи управлінського знання. Розв'язання наукової задачі апіорі починається з аналізу напрямів дослідження, тематики розвідок, одержаних результатів і здобутків науковців і учених у взаємозв'язку з розвитком державного простору кра-

їни, типу суспільства та панівної ідеології. Починаючи з 20-х рр. ХХ ст. й до 1991 р. розвиток управлінського наукового простору в Україні був детермінований і функціонував як складник заполітизованого мегапростору адміністративно-бюрократичного управління Радянського Союзу. Утвердження України як незалежної та сучасної демократичної держави з 1991 р. спричинило не лише руйнування колишніх наукових просторів колишніх радянських республік, а й зумовило потребу у творенні свого національного наукового простору, зокрема й у сфері управління освітою.

Аналіз останніх досліджень. Деякі аспекти розвитку управлінського підрозділу в органіграмі Інституту педагогіки, тематики досліджень і наукових результатів відображено у працях вітчизняних учених (В. Г. Кременя, Н. Бібік, О. Савченко, О. Сухомлинської, О. Адаменко та ін.) [1; 2; 7; 10; 13]. Питання теорії організації народної освіти та школознавства з 20-х рр. ХХ ст. були предметом розгляду Я. Ряппо, М. Даденкова, С. Чавдарова, М. Черпінського, В. Степанюка та ін. [2; 13]. Питання внутрішньошкільного контролю діяльності вчителя з 50-х рр. ХХ ст. були в центрі уваги М. Легкого, Н. Острроверхової, В. Постового, Д. Рум'янцевої; організацію та зміст науково-методичної роботи з 70-х рр. ХХ ст. розглядали І. Жерносек і П. Дроб'язко; зміст управлінських функцій керівництва школи та інновацій в управлінні школою з 1990-х рр. досліджували М. Легкий, В. Сгадова, Н. Острроверхова, Л. Калініна, Л. Онищук та ін. [6; 8; 9; 10; 11]. Історію розвитку теорії управління загальноосвітньою школою в Україні у другій половині ХХ ст. відображено в монографії вітчизняної вченої О. Адаменко [1]. Специфіка школи на межі століть були об'єктом дослідження наукового колективу лабораторії управління освітніми закладами [15]. З другої половини 90-х рр. ХХ ст. інформаційне забезпечення управління освітою розробляли М. Легкий, В. Маслов і Л. Калініна [10; 14; 15], а теоретичні засади інформаційного управління в сфері освіти за умов розвитку інформаційного суспільства в Україні стали предметом фундаментального дослідження Л. Калініної і В. Маслова [3; 4; 5; 12].

Формулювання цілей статті. Мета статті – висвітлити цілісно діяльність наукових колективів управлінських підрозділів Інституту педагогіки з моменту його створення та представити їх внесок у розвиток управлінського знання впродовж ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. Управлінський підрозділ має складний шлях становлення та розвитку в органіграмі Інституту педагогіки НАПН України упродовж дев'яноста років. З моменту створення Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП) у 1926 р. розв'язання практичних задач організації управління на-

родною освітою в Україні, вивчення нормативно-регламентуючої діяльності урядово-партійних структур та практики розбудови нової української школи відбувалися у загальноінститутській *секції системи освіти*, якою завідував Ян Петрович Ряппо.

Визначення та вирішення нагальних педагогічних і управлінських проблем із 1929 р. здійснювалося науковцями в *секції історії педагогіки й системи освіти, яка належала до вдосконаленої структури УНДІПу*. Наприкінці 1920-х рр. тематику дослідно-пошукової роботи *секції історії педагогіки й системи освіти* було спрямовано на визначення прогресивних педагогічних ідей створення нової української школи та управління нею, шляхів руйнації старої школи, вивчення впливу революційних гасел на розвиток системи освіти того часу та економічних умов її функціонування. Напрями дослідної діяльності співробітників *секції* обумовлювали необхідність пошуку нових форм і методів управлінської діяльності, що базувалися на ідеї рівноваги між колегіальними та єдиноначальними засадами внутрішньошкільного управління, формування нових керівників освіти. З другої половини ХХ ст. формувався категорійно-понятійний апарат теорії організації управління освітою та теорії внутрішньошкільного управління через активне їх застосування на практиці, структурні елементи та сутнісні ознаки низки таких управлінських понять, як організація, облік, організація обліку, управлінські завдання, організаційно-методичні завдання, колективна розробка методичних питань, методична робота, метод гуртки, перепідготовка, підвищення кваліфікації, самокурси, план роботи школи, педрада, управління вихованням, управління навчанням, контроль, планування, організаційні питання, організаційні поточні питання, матеріально-фінансові питання, кошторис школи, колектив, формування колективу, керівництво, контроль і керівництво, звіти, навчально-вихована робота, шкільний колектив, учнівське самоврядування. Для другої половини 20-х рр. ХХ ст. характерним був розгляд прикладних організаційних питань управління, пов'язаних з побудовою нової школи; питань взаємозв'язку практики управлінської діяльності та наступності у розвитку методів внутрішньошкільного управління та загалом теорії внутрішньошкільного управління на демократичних колегіальних засадах діяльності управлінських ланок, рівноваги між колегіальними та єдиноначальними засадами управління, розгалуженої організаційної структури внутрішньошкільного управління (загальні збори школи, шкільна рада, педагогічна рада, завідувач школи, учвиконком, предметні комісії, органи учнівського самоврядування), узагальнення поодинокого досвіду роботи шкіл і його масове поширення через опис та публікацію в пресі.

До оновленої організаційної структури Українського науково-дослідного інституту педагогіки в 1932–1936 рр. входив *відділ історії педагогіки та організації освіти*, який було утворено з двох секцій. Науковці *секції системи та організації народної освіти* цього відділу досліджували актуальні проблеми функціонування освітньої системи, специфіку її організаційного утворення та контролю, організації праці та нормалізацію навантаження, організації внутрішньошкільної методичної роботи та узагальнення педагогічного досвіду, реалізацію управлінських методів у практиці керівної діяльності, використання організаційно-методичних засобів виконання управлінських рішень, пов'язаних з побудовою нової радянської школи у 1930-х рр., підготовки вчителів до вирішення нових організаційно-педагогічних і методичних завдань. У 30-х рр. ХХ ст. характерним для дослідно-пошукової роботи було вивчення практики гіпертрофованого контролю діяльності вчителя, організації методичної роботи, методів отримання педагогічної інформації, розробки управлінських рішень (планування виховання та навчання учнів, планування формування колективу, правил внутрішнього розпорядку та внутрішньошкільного контролю діяльності вчителя, педагогічної ради, відвідування уроків, підвищення якості роботи школи, ведення діловодства та ін.), директивних способів регламентації управлінської діяльності та роботи школи з боку органів державної влади та партійних структур тощо. У 30-х рр. ХХ ст. було обґрунтовано лінійно-функційну модель внутрішньошкільного управління, що орієнтована на тотальний контроль усіх напрямів діяльності вчителя, застосована на практиці в 1940-х рр. і набула подальшого розвитку в працях фахівців упродовж чотирьох наступних десятиліть.

Колектив співробітників Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП) під керівництвом Сави Христофоровича Чавдарова розробляв актуальні питання педагогічної науки і створив перший в Україні ґрунтовний підручник з педагогіки для педагогічних вузів (1940), два розділи (“Зміст навчальної роботи в середній школі” та “Естетичне виховання”) до якого написав М. Ф. Даденков, який творчо співпрацював з інститутом. З 1944 р. професор Микола Федорович Даденков очолив *відділ теорії та історії педагогіки*, предметом розгляду в якому були організаційно-педагогічні умови управління школами під час Другої світової війни.

Відділ школознавства було створено у структурі Науково-дослідного інституту педагогіки (НДІП) УРСР з 1961 р. (наказ № 208 по НДІП УРСР від 21.09.1961 р., директор П. А. Корнієнко), завідувачем якого з вересня цього року було призначено Миколу Васильовича Черпінського після завершення навчання в аспірантурі НДІПу (очолював колектив до чергової реструктуризації – вересня 1965 року).

М. В. Черпінський у 1963 р. захистив кандидатську дисертацію, а в 1966 р. отримав учене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю “теорія педагогіки”.

Відповідно до нового штатного розпису з 1 вересня 1965 р. відбулися структурні та змістовні зміни в Науково-дослідному інституті педагогіки Української РСР, затверджена нова структура директором В. І. Чепелевим, до якої замість *відділу школознавства* було введено *відділ теорії організації народної освіти та школознавства*, змінено цілі та завдання НДР *та розширено його функції*. Керівником *відділу теорії організації народної освіти та школознавства* призначили М. В. Черпінського (працював на цій посаді до жовтня 1969 р., до перевodu на посаду начальника програмно-методичного управління Міністерства освіти УРСР, наказ “№ 106-а по НДІ педагогіки УРСР від 3 вересня 1965 р., директор, доцент В. І. Чепелев). З другої половини 1960-х рр. наукові співробітники відділу школознавства здійснювали механізовану обробку економічної та статистичної інформації системи народної освіти, визначали планометричні показники і розрахунки розвитку шкільної освіти, досліджували тенденції розвитку шкільної мережі та учнівських контингентів, проблеми економіки народної освіти, “зайнятості трудових педагогічних ресурсів, організації їх раціонального використання в 1966–1975 рр. в Україні відповідно до Держплану УРСР” (виписка з наказу № 209 – “С” по НДІ педагогіки УРСР від 14.11. 1969 р., директор чл.-кор. АПН СРСР В. І. Чепелев).

З 1 липня 1970 р. в.о. завідувача *відділу теорії організації народної освіти і школознавства* тимчасово було призначено Владилена Ієремійовича Степанюка (виписка з наказу № 105 по НДІ педагогіки УРСР від 01.07.1970 р., § 8: директор чл.-кор. АПН СРСР В. І. Чепелев), який успішно захистив кандидатську дисертацію “Аналіз динаміки основних показників мережі шкіл як передумова її перспективного планування” на засіданні вченої ради Науково-дослідного інституту загальної педагогіки АПН СРСР 24 грудня 1970 р. (виписка з протоколу № 21 засіданні вченої ради інституту загальної педагогіки від 24 грудні 1970 р.) в межах планової комплексної науково-дослідної роботи *відділу теорії організації народної освіти та школознавства*. В. І. Степанюк обіймав посаду в.о. завідувача відділу аж до 27 листопада 1972 р. (виписка з наказу № 310 по НДІ педагогіки УРСР від 20.11.1972 р., директор Б. С. Кобзар). Науковий колектив відділу *теорії організації народної освіти та школознавства* НДІП Української РСР виконував НДР до 1977 року.

Директором Науково-дослідного інституту педагогіки (НДІП) Української РСР із 1973 р. до 1994 р. був дійсний член АПН СРСР, доктор педагогічних наук, професор Микола Дмитрович Ярмаченко.

В Інституті відбулися структурні та кадрові зміни, що спричинили закриття *відділу теорії організації народної освіти і школознавства через 12 років його функціонування та створення* у січні 1977 р. окремого структурного *сектору школознавства*, в.о. завідувача якого, згідно з наказом, було призначено кандидата педагогічних наук Діну Іванівну Рум'янцеву (витяг з наказу № 25 по НДІ педагогіки УРСР від 20.01.1977 р.), а в квітні цього ж року її обрали на керівну посаду за конкурсом (протокол засідання вченої ради від 21 квітня 1977 р. і витяг з наказу № 148 по НДІ педагогіки УРСР від 28.04.1977 р.).

До наукового колективу сектору школознавства станом на 1 липня 1977 р. входили завідувач сектору, кандидат педагогічних наук Д. І. Рум'янцева, доктор педагогічних наук Б. С. Кобзар, кандидати педагогічних наук П. І. Дроб'язко, Н. М. Островерхова, В. Г. Постовий, М. П. Легкий (протокол засідання сектору школознавства НДІ педагогіки УРСР від 1.07.1977 р.).

Упродовж 70-х рр. ХХ ст. науковий колектив сектору школознавства розробляв методики планування досліджень у галузі педагогічних наук, алгоритми і програми планування і прогнозування педагогічних кадрів, вивчали питання наукової організації праці в народній освіті. Значну увагу працівники сектору приділяли розробці плану розвитку мережі дошкільних закладів УРСР на 1974–1975 і на 1976–1980 рр., розрахункам чисельності учнів і кількості класів загальноосвітніх шкіл УРСР на зазначені роки та визначенню потреб у педагогічних кадрах УРСР на 1974–1985 рр. Директор Головного науково-дослідного та інформаційно-обчислювального центру Держплану УРСР наголошував на соціальній значущості методик і розрахунків наукового колективу відділу школознавства, які використовують співробітники відділу науки, народної освіти та культури Держплану УРСР під час розробки прогнозів розвитку народної освіти в республіці на 1976–1980 рр. (довідка ГНДІО Держплану УРСР від 19.06.1974 р., директор Н. І. Кирилук). З другої половини 70-х років ХХ ст. наукові співробітники сектору школознавства досліджували також проблеми підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, зміст і організацію методичної роботи в школах і методичних кабінетах, удосконалення стилю і методів роботи районних і міських відділів народної освіти.

Самостійний науковий підрозділ – *відділ наукових основ управління народною освітою* – було створено в Науково-дослідному інституті педагогіки Української РСР у вересні 1981 р., наукове керівництво яким здійснювала Д. І. Рум'янцева, згідно з наказом (витяг з наказу б/№ по НДІ педагогіки УРСР від 12.10.1981 р.). Співробітники цього відділу розв'язували наукові задачі до січня 1985 року.

У період з липня 1978 р. до серпня 1983 р. співробітники сектору *школознавства*, а потім і *відділу наукових основ управління народною освітою* брали участь у колективному дослідженні проблеми “Наукові основи управління середньою загальноосвітньою школою”, що охоплювала низку підтем. Зокрема, к.п.н., старший науковий співробітник М. П. Легкий досліджував проблеми внутрішньошкільного контролю за викладанням фізики (1977–1978 рр.), організації роботи педагогічного колективу (1979–1980 рр.), системи роботи рай(міськ)вно (1981–1982 рр.) і за матеріалами дослідження підготував такі праці: “Планування роботи рай(міськ)вно і здійснення контролю за роботою загальноосвітніх шкіл, рекомендації по фронтальній перевірці шкільної освіти в районі”, методичний лист “Раціоналізація управлінської діяльності керівника школи”, розділ до колективної монографії “Внутрішньошкільний контроль за викладанням основ наук” (витяг з протоколу № 11 засідання *відділу наукових основ управління народною освітою* НДІ педагогіки УРСР від 5 вересня 1983 р.).

У першій половині 1980-х рр. дослідницьку роботу науковців відділу було спрямовано на вивчення наукових основ управління середньою загальноосвітньою школою, питань удосконалення управління школою та внутрішньошкільного керівництва навчально-виховним процесом, об’єктів внутрішньошкільного та інспекторського контролю районних і міських відділів народної освіти, стилю і методів роботи інспекторів шкіл, розробку проекту нового Положення про методичну роботу з педагогічними кадрами Української РСР.

Відповідно до *нової структури* Науково-дослідного інституту педагогіки (НДІП) Української РСР, затвердженої наказом Міністерством освіти УРСР № 27 від 24.01.1985 р., після проведення кадрових змін у розстановці керівних наукових кадрів з 1 лютого 1985 р. завідувачами лабораторій інституту було призначено співробітників, які вже обіймали ці посади у свій час згідно з конкурсом. Першим завідувачем *лабораторії наукових основ управління народною освітою*, що входила до відділу загальної педагогіки, було призначено кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника Д. І. Рум’янцеву (витяг з наказу № 29 по НДІ педагогіки УРСР від 29.01.1985 р.), під керівництвом якої здійснювалася НДР колективу до 1989 року. До кадрового складу лабораторії *наукових основ управління народною освітою* входили Д. І. Румянцева, Б. М. Андрієвський, П. І. Дроб’язко, В. О. Затуренська, С. М. Полгородник, І. В. Василенко (витяг з протоколу засідання лабораторії № 3 від 28.02.1985 р.). Цей науковий колектив *лабораторії наукових основ управління народною освітою* став фундатором зрушень у визначенні демократичних засад

і їх запровадження у процесі управління освітою, внутрішньошкільного управління та контролю за діяльністю педагогів.

Лабораторію наукових основ управління народною освітою впродовж наступних років очолювали також кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Валентина Сергіївна Болгарина (02.01.1989 р.); кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник Михайло Петрович Легкий (1989 – 16.01.1990 рр.); кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Валентина Василівна Сгадова (16.01.1990 – 25.11.1993 рр., витяг з наказу № 38 від 16.01.1990 р. і наказ № 713–К від 29.11.1993 р.); кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Людмила Василівна Кузьменко (15.02.1994 р. – 14.12.1995 р.).

У вересні 1995 р. було створено *лабораторію управління освітніми закладами*. З моменту її організації лабораторію очолила Людмила Василівна Кузьменко, а з січня 1996 р. на посаду в.о. завідувача призначено Віру Миколаївну Зоц (04.01.1996 р. – 24.12.1997 р.) – кандидат педагогічних наук (1983), доцент кафедри педагогічної творчості (1991), що обрана за конкурсом на цю посаду наприкінці червня цього ж року (протокол вченої ради № 6 від 26.06.1996 р. і наказ № 382 Інституту педагогіки АПН України від 1 липня 1996 р.). Під керівництвом В. М. Зоц розпочато виконання планової НДР “Управління навчально-виховними закладами в умовах соціально-економічного реформування (1996–1998 рр.). З 25 грудня 1997 р. на посаду в.о. завідувача лабораторії управління освітніми закладами призначено кандидата педагогічних наук Людмилу Миколаївну Калініну, яку в травні 1998 р. обрано на цю посаду за конкурсом (наказ № 171–К Інституту педагогіки АПН України від 29.05.1998 р.), та яка очолювала лабораторію до 31 грудня 2015 року. Результати НДР “Управління навчально-виховними закладами в умовах соціально-економічного реформування” (1996–1998 рр.) наукового колективу лабораторії управління освітніми закладами, до складу якого входили Л. М. Калініна – к.п.н, ст.н.с.; М. П. Лукашевич – д.ф.н., с.н.с.; Н. М. Островерхова – к.п.н. доцент; В. В. Сгадова – к.п.н., ст.н.с.; В. М. Зоц – к.п.н., доцент; Л. І. Даниленко – к.п.н., ст.н.с.; П. І. Дроб’язко – к.п.н., ст.н.с.; М. П. Легкий – професор, к.п.н.; І. П. Жерносек – професор, к.п.н.; І. Г. Осадчий – к.п.н.; В. О. Затуренська – к.е.н, ст.н.с.; Л. А. Онищук – к.п.н., н.с., відображено у колективному посібнику “Школа на рубежі ХХІ ст.: управлінський аспект: наук.-метод. посібник / автор. колектив. – К. : Актуальна освіта, 2000. – 215 с.” (Рекомендовано МОН України як навчальний посібник для директорів шкіл, слухачів курсів післядипломної педагогічної освіти, керівників управління освітою) та в 23 статтях і 15 тезах.

Після модернізації структури, укрупнення лабораторій та розширення проблематики досліджень із управління розвитком сільської школи в січні 2016 р. створено *відділ економіки та управління загальною середньою освітою на базі лабораторії управління освітніми закладами та лабораторії сільської школи*, який очолює Людмила Миколаївна Калініна – доктор пед. наук (2008 р.), професор (2010 р.).

Починаючи з 1997 р. під керівництвом професора Л. М. Калініної науковим колективом лабораторії управління здійснювалися переважно фундаментальні дослідження, спрямовані на реформування системи управління освітою в Україні, обґрунтування теоретико-методологічних засад державно-громадського управління, пошук економіко-управлінських детермінант розвитку загальної середньої освіти: “Управління навчально-виховними закладами в умовах соціально-економічного реформування” (1996–1998 рр.), “Проблеми управління середніми навчальними закладами в умовах оновлення змісту освіти” (1999–2001 рр.), “Функційний підхід до управління загальноосвітніми навчальними закладами” (2002–2004 рр.), “Організаційно-педагогічні умови управління якістю освіти в загальноосвітніх навчальних закладах” (2005–2007 рр.), “Формування управлінської культури керівника загальноосвітнього навчального закладу” (2008–20011 рр.), “Теорія побудови і технології впровадження організаційних механізмів управління діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів” (2012–20014 рр.), “Теорія і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами” (2015–20017 рр.).

Науковий колектив лабораторії управління освітніми закладами у партнерстві з керівниками освіти Асоціації керівників шкіл України (АКШУ, 1994 р., президент АКШУ О. М. Онаць), менеджерами асоціації керівників шкіл Нідерландів (VVO, 2001–2006 рр.), вченими та науковцями Нідерландської школи Освітнього менеджменту (NSO) при Амстердамському університеті (2002–2005 рр.), громадською організацією “Агенція розвитку освітньої політики” (голова правління Л. І. Парашенко) також досліджували проблеми модернізації державно-громадського управління в сфері освіти, децентралізації голландської системи освіти та участі громадських організацій в управлінні освітою, впровадження європейських норм і стандартів діяльності керівника та інше.

Науково-дослідна діяльність упродовж останніх двадцяти років, починаючи з 1996 р., здійснюється у співпраці з колективами управлінь освіти різних ієрархічних рівнів, ОІППО і ЗНЗ 15 областей України та Автономної республіки Крим. Результати дослідження наукових співробітників лабораторії і відділу було використано під

час підготовки Національних доповідей про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2011 і 2016 рр.), проектів базового Закону України “Про освіту” (2015–2016 рр.) і Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про загальну середню освіту” щодо запобігання реорганізації та ліквідації загальноосвітніх навчальних закладів тощо, Концепції профільного навчання в старшій школі (2003, 2009, 2013, 2015 рр.), інформаційно-аналітичних матеріалів щодо системи рейтингового оцінювання діяльності закладів освіти, авторських шкіл і розробок, розробки базового стандарту професійної діяльності директора школи, пропозицій щодо внесення змін у законопроекти та підзаконні акти ВР України з децентралізації та дебіюрократизації в галузі освіти, порядку державної атестації дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів, навчально-виховних комплексів та об’єднань та до процедури атестаційної експертизи, підготовки магістрів за спеціальністю електронне урядування та управління освітою.

Висновки. Отже, у підсумку варто зазначити, що 90-річна історія відділу – це історія розвитку вітчизняної управлінської думки, втіленої в наукові школи вчених, новаторські теорії, концепції гуманізації та демократизації управління загальноосвітньою школою, моделі, технології, механізми державно-громадського управління, що відобразилася у 31 монографії, 41 посібнику, 7 програмах для підготовки науковців і керівників освіти та розвитку управлінської компетентності, 2 підручниках, 436 статтях (20 із них – у зарубіжних виданнях), 1 концепції, 10 методичних рекомендаціях, 6 інформаційно-аналітичних матеріалах, 75 тезах.

90-річна історія управлінського підрозділу Інституту педагогіки НАПН України – це постаті видатних учених-управлінців, які за різних історичних часів зробили вагомий внесок у розвиток школознавства, теорії внутрішньошкільного управління, концепції демократизації управління школою, підготовку когорти висококваліфікованих науково-педагогічних і управлінських кадрів, які ефективно реалізують державну освітню політику в усіх без винятку регіонах нашої держави – Євген Березняк, Валентина Гончарова, Петро Дроб’язко, Валентина Затуренська, Владилен Степанюк, Василь Смужаниця, Михайло Легкий, Борис Кобзар, Антон Міненко, Борис Мірончик, Борис Андрієвський, Іван Жерносек, Микола Лукашевич, Людмила Забродська, Валентин Маслов, Людмила Онищук, Іван Осадчий, Надія Островерхова, Віктор Постовий, Ганна Тимошко, Микола Черпінський і багатьох інших, відомих не лише в Україні.

90-річна історія відділу – це історія розвитку вітчизняної управлінської думки, реалізованої під час фундаментальних і прикладних

досліджень, втіленої в новаторські теорії, моделі, технології, механізми державно-громадського управління та практику управлінської діяльності керівників освіти, концепцію стратегічного менеджменту, теорію інформаційного менеджменту та організаційної культури в освіті, теоретичні засади функціонування авторської школи та соціально активної школи.

Література

1. Адаменко О. В. Українська педагогіка в другій половині ХХ століття : монографія / О. В. Адаменко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – С. 364–400.
2. Кремень В. Г. Біла книга національної освіти України / В. Г. Кремень, В. І. Луговий, В. М. Мадзігон, О. Я. Савченко / за заг. ред. акад. В. Г. Кременя ; НАПН України. – К. : Інформ. системи, 2010. – С. 89–94.
3. Калініна Л. М. Автоматизована система управління “Школа”: моделювання і технологія використання / Л. М. Калініна // Освіта і управління. – 2006. – Т. 9. – № 1. – С. 61–70.
4. Калініна Л. М. Інформаційні процеси в управлінській діяльності керівника закладу: сутність, специфіка та характерні ознаки / Л. М. Калініна // Освіта і управління. – 2005. – Т. 8. – № 2. – С. 35–44.
5. Калініна Л. М. Специфіка інформаційного управління закладами освіти / Л. М. Калініна // Освіта і управління. – 2003. – Т. 6. – № 1. – С. 47–66.
6. Калініна Л. М. Сутність феномену управління / Л. М. Калініна // Директор школи: Україна. – 2000. – № 2. – С. 26–33.
7. Калініна Л. М. Лабораторія управління – керівнику школи / Л. М. Калініна // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2000. – № 1. – С. 11–20.
8. Калініна Л. М. Моделі управлінської діяльності керівника школи / Л. М. Калініна // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. пр. – К. : Логос, 2000. – С. 35–42.
9. Калініна Л. М. Педагогічні інновації в системі управління сучасними навчально-виховними закладами / Л. М. Калініна, М. П. Легкий // Матеріали I Всеукраїнської наук.-практ. конференції (м. Херсон, 23–25 вересня, 1997 р.). – К. : ІЗМН, 1998. – С. 328–334.
10. Калініна Л. М. Програма самоосвіти керівників школи / Л. М. Калініна, Н. М. Островерхова, М. К. Глоба, О. С. Падалка. – Завуч. – 1999. – № 16. – С. 2–9.
11. Калініна Л. М. Сучасні функції керівника школи / Л. М. Калініна // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : матеріали II Всеукраїнської наук.-практ. конференції. – Суми : “Мрія-12 ЛТД”, 1998. – С. 111–113.
12. Калініна Л. М. Теоретичні підходи до управління навчальним закладом / Л. М. Калініна // Директор школи. – 2004. – № 9. – С. 6–10.
13. Кремень В. Енциклопедія освіти / В. Кремень ; Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
14. Калініна Л. М. Теоретичні засади соціально-педагогічної інформації / Л. М. Калініна, М. П. Легкий // Школа на рубежі століть: управ-

лінський аспект : наук.-метод. посіб. / [редкол. : Л. М. Калініна, М. П. Лукашевич та ін.]. – К. : ПП Компанія “Актуальна освіта”, 2000. – С. 115–138.

15. Школа на рубежі XXI століття: управлінський аспект : наук.-метод. посіб. / [Л. М. Калініна, М. П. Лукашевич, Н. М. Острроверхова та ін.]. – К. : ПП Компанія “Актуальна освіта”, 2000. – 216 с.

References

1. Adamenko O. V. Ukrainsjka pedagoghika v drugij polovyni XX stolittja : monohrafiia / O. V. Adamenko. – Lughansk : Aljma-mater, 2005. – S. 364–400.
2. Kremenj V. Gh. Bila knygha nacionalnoji osvity Ukrainy / V. Gh. Kremenj, V. I. Lughovj, V. M. Madzighon, O. Ja. Savchenko / za zagh. red. akad. V. Gh. Kremenja ; NAPN Ukrainy. – K. : Inform. systemy, 2010. – S. 89–94.
3. Kalinina L. M. Avtomatyzovana systema upravlinnja “Shkola”: modeljuvannja i tekhnologhija vykorystannja / L. M. Kalinina // Osvita i upravlinnja. – 2006. – T. 9. – N 1. – S. 61–70.
4. Kalinina L. M. Informacijni procesy v upravlinsjkij dijajlnosti kerivnyka zakladu: sutnistj, specyfika ta kharakterni oznaky / L. M. Kalinina // Osvita i upravlinnja. – 2005. – T. 8. – N 2. – S. 35–44.
5. Kalinina L. M. Specyfika informacijnogho upravlinnja zakladamy osvity / L. M. Kalinina // Osvita i upravlinnja. – 2003. – T. 6. – N 1. – S. 47–66.
6. Kalinina L. M. Sutnistj fenomenu upravlinnja / L. M. Kalinina // Dyrektor shkoly: Ukraina. – 2000. – N 2. – S. 26–33.
7. Kalinina L. M. Laboratorija upravlinnja – kerivnyku shkoly / L. M. Kalinina // Dyrektor shkoly, liceju, ghimnaziji. – 2000. – N 1. – S. 11–20.
8. Kalinina L. M. Modeli upravlinsjkoi dijajlnosti kerivnyka shkoly / L. M. Kalinina // Pedagoghichni innovacii: ideji, realiji, perspektyvy : zb. nauk. pr. – K. : Loghos, 2000. – S. 35–42.
9. Kalinina L. M. Pedagoghichni innovacii v systemi upravlinnja suchasnymy navchaljno-vykhovnymy zakladamy / L. M. Kalinina, M. P. Leghkyj // Materialy I Vseukrajinsjkoi nauk.-prakt. Konferenciji (m. Kherson, 23–25 veresnja, 1997 r.). – K. : IZMN, 1998. – S. 328–334.
10. Kalinina L. M. Prohrama samoosvity kerivnykiv shkoly / L. M. Kalinina, N. M. Ostroverkhova, M. K. Ghloba, O. S. Padalka. – Zavuch, 1999. – N 16. – S. 2–9.
11. Kalinina L. M. Suchasni funkciji kerivnyka shkoly / L. M. Kalinina // Pedagoghichni innovacii: ideji, realiji, perspektyvy : materialy II Vseukrajinsjkoi nauk.-prakt. konferenciji. – Sumy : “Mrija-12 LTD, 1998. – S. 111–113.
12. Kalinina L. M. Teoretychni pidkhody do upravlinnja navchalnym zakladom / L. M. Kalinina // Dyrektor shkoly. – 2004. – N 9. – S. 6–10.
13. Kremenj V. Encyklopedija osvity / V. Kremenj ; Akad. ped. nauk Ukrainy ; gholovnyj red. V. Kremenj. – K. : Jurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
14. Kalinina L. M. Teoretychni zasady socialjno-pedagoghichnoji informaciji / L. M. Kalinina, M. P. Leghkyj // Shkola na rubezhi stolitj: upravlinsjkij aspekt :

- nauk.-metod. posib. / [redkol. : L. M. Kalinina, M. P. Lukashevych ta in.]. – K. : PP Kompanija “Aktualjna osvita”, 2000. – S. 115–138.
15. Shkola na rubezhi XXI stolittja: upravlinsjkyj aspekt : nauk.-metod. posib. / [L. M. Kalinina, M. P. Lukashevych, N. M. Ostroverkhova ta in.]. – K. : PP Kompanija “Aktualjna osvita”, 2000. – 216 s.

Калинина А. М.

РАЗВИТИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО ПОДРАЗДЕЛЕНИЯ В ИНСТИТУТЕ ПЕДАГОГИКИ НАПН УКРАИНЫ В СОДЕРЖАНИИ УЧЕБНИКА ДЛЯ РУКОВОДИТЕЛЯ

В статье рассмотрена ретроспектива развития управленческого подразделения в органограмме Института педагогики, приведены направления исследовательской деятельности, проблематика, научные задачи и практические результаты, представлен кадровый состав в персоналиях управленческих структур. Проанализировано достижение и взнос ученых и научных коллективов в развитие школознанства и теории внутришкольного управления в зависимости от управленческой парадигмы, целей и задач системы образования в Украине.

Ключевые слова: научная задача; направления исследования; управленческая проблематика; школознанство; научные сотрудники; внутришкольное управление.

Kalinina G.

DEVELOPMENT OF MANAGEMENT SUBDIVISION IN THE INSTITUTE OF PEDAGOGY OF THE NAES OF UKRAINE IN THE CONTENT OF TEXTBOOK FOR MANAGER

In the article, the retrospective of the development of management subdivision in the organigram of the Institute of Pedagogy since its foundation is considered. In personalia, the staff is represented; the areas of research activities, considered issues, research problems and practical results are provided. The achievement and the contribution of scholars and research teams to the development of school teaching and the theory of school internal management based on the management paradigm and the objectives of the education system in the country is analyzed on the basis of the study and the analysis of archival materials of the Ukrainian Research Institute of Pedagogy, the papers of local scholars and researchers.

Key words: scientific task; directions of research; administrative range of problems; school management; research workers; school manager.